

TYÖELÄKE 3 | 2011

LIITE

LIITTEEN JULKAISEVAT
ELÄKETURVAKESKUS JA
TYÖELÄKEVAKUUTTAJAT TELA

 Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

s. 2–3

Talous, osakekurssit ja kuluttajahinnat nousussa
Seitsemän laihaa ja seitsemän lihavaa vuotta
Työeläkelaitosten avainluvut vuodelta 2010

s. 4–5

Mitä työeläkeyhtiön tilinpäätös kertoo?

Mitä siinä on erityistä ja miten työeläkevakuutusyhtiön
tilinpäätös eroaa muiden yhtiöiden tilinpäätöksistä?

s. 6–7

Työeläkevakuutusyhtiöiden tilinpäätösluvut 2010

s. 8

Sanastoa

Työeläkelaitosten tilinpäätöstiedot 2010

Talous, osakekurssit ja kuluttajahinnat nousussa

Suomen talous kääntyi kasvuun vuonna 2010. Osakekurssit jatkoivat vahvaa nousuaan meillä ja muualla. Kurssinousut eivät kuitenkaan olleet edellisen vuoden hurjien nousujen veroisia ja lisäksi kuluttajahintainflaatio käynnistyi vauhdikkaasti. Viimeiselle riville jäi kuitenkin erinomainen reaalityttö työeläkevaroille.

Tilinpäätösten yhteenvetotarkastelussa mukana olevien työeläkevarojen markkina-arvo kasvoi 122 miljardista eurosta 135 miljardiin euroon vuoden 2010 aikana. Työeläkevarojen määrä suhteessa bruttokansantuotteeseen nousi noin 77 prosenttiin eli jälleen korkeammaksi kuin koskaan ennen, vaikka talouden kasvukin oli nopeahkoa.

Euroissa mitatun MSCI-maailma-osaketuotindeksin pisteluku nousi noin 21 prosenttia vuonna 2010. Kurssinousu ei kuitenkaan ollut taasaista vuoden sisällä. Toisen vuosineljänneksen aikana osakekurssit laskivat, muilla neljänneksillä nousivat.

Pörssiosakkeisiin sijoittaminen kasvanut

Koko toimialan sijoituksissa pörssinoteerattujen osakkeiden osuus kasvoi noin seitsemän prosenttiyksikköä 37 prosenttiin vuoden 2010 aikana. Joukkovelkakirjojen osuus vastaavasti aleni yli viisi prosenttiyksikköä 32 prosenttiin. Sijoitusriskiä siis kasvatettiin jonkin verran vuoden aikana.

Sijoitusjakauma oli vuoden 2010 loppuun mennessä palautunut suunnilleen samaksi kuin vuoden 2007 lopussa. Noteerattujen osakkeiden osuudet olivat samat.

Suurin ero oli se, että joukkovelkakirjojen osuus oli neljä prosenttiyksikköä alempi ja TyEL-takaisinlainojen osuus kolme prosenttiyksikköä korkeampi kuin kolme vuotta aikaisemmin. Takaisinlainojen osuus kasvoi vuoden 2008 rahoitusmarkkinahäiriön aikana ja jälkeen. Osuus oli hieman vaille neljä prosenttia vuoden 2010 lopussa eli sama kuin vuotta aiemmin.

Yksityisalojen työeläkevakuuttajien sijoituksissa osaketyyppisten sijoitusten osuus kasvoi

vuoden aikana 35 prosentista 45 prosenttiin. Osaketyyppiset sijoitukset sisältävät noteerattujen osakkeiden lisäksi noteeraamattomat osakkeet, pääomasijoitukset ja hedge-rahasto-osuudet.

Kaikkien sijoitusten keskituotto 11 prosenttia

Kaikkien työeläkesijoitusten keskituotto oli 11,2 prosenttia vuonna 2010. Vuoden aikana eli joulukuusta 2009 joulukuuhun 2010 kuluttajahinnat nousivat lähes kolme prosenttia, ja keskimääräinen työeläkesijoitusten reaalityttö oli 8,0 prosenttia. Kuluttajahintojen muutoksessa toteutui käänne, sillä hinnat alenivat vielä vuonna 2009.

Yksityisaloilla nimellinen keskituotto oli 10,8 prosenttia ja reaalin 7,6 prosenttia. Reaalityttö riitti nostamaan vuotuisen keskituoton yli neljän prosentin vuoden 1997 alusta eli tuottohakuisen ja riskinoton sallivan sijoitussääntöjen voimaantuloista laskettuna.

Osakesijoitukset tuottivat noin 20, korkosijoitukset vajaat viisi ja kiinteistösijoitukset noin kuusi prosenttia. Osakesijoitusten tuotot olivat poikkeuksellisen korkeita. Korkosijoitusten tuotot olivat hintojen nousu huomioon otettuna matlanpuoleisia.

Julkisyhteisöjen joukkovelkakirjat tuottivat noin kaksi prosenttia ja muut joukkovelkakirjat yli seitsemän prosenttia. Julkisyhteisöjen joukkovelkakirjojen tuottoa rasittivat markkina-arvojen alenemiset monien valtioiden luottoluokituksen heikkenemisen takia.

Riskit tuotoiksi

Osakkeiden osuutta sijoitusvaroistaan kasvattivat muut suurimmat työeläkevakuuttajat pait-

si Valtion Eläkerahasto (VER), jossa osuus pysyi ennallaan. Varma ja Veritas kasvattivat osuutta eniten. Korkein noteerattujen osakkeiden osuus on kuitenkin edelleen Ilmarisella eläkeyhtiöiden ryhmässä. Laajemman, osaketyyppiseksi sijoitukseksi edellä nimetyn, luokan osuus puolestaan on korkein Varmalla.

Osaketyyppisten sijoitusten osuuden perusteella suurimpien eläkeyhtiöiden Varman ja Ilmarisen sijoitusten rakenne ei vuoden 2010 lopussa olennaisesti enää poikennut suurten julkisten eläkevakuuttajien Kevan ja VER:n sijoitusten rakenteesta. Hajontaa oli kiinteistösijoitusten osuudessa, joka Varmalla oli kolmetoista, Ilmarisella yksitoista, Kevalla kahdeksan ja VER:llä kaksi prosenttia. Korkosijoituksia oli vastaavasti enemmän VER:llä.

Julkisten alojen vakuuttajilla ei ole vakavaraisuussääntelyä, ja aiemmin tämä on todennäköisesti vaikuttanut siihen, että Kevan ja VER:n sijoitusten rakenne on ollut jonkin verran riskillisempi kuin työeläkeyhtiöillä.

Vuonna 2010 korkeampi riski palkittiin korkeammalla tuotoilla. Julkisten työeläkevakuuttajien keskituotto oli 12,1, työeläkeyhtiöiden 10,6 sekä säätiöiden ja kassojen 12,1 prosenttia.

Kahdeksan suurimman työeläkevakuuttajan joukosta koko toimialan keskituoton ylittivät Keva, VER ja Veritas, joilla tuottoluvut olivat vastaavasti 12,3, 11,7 ja 11,5 prosenttia.

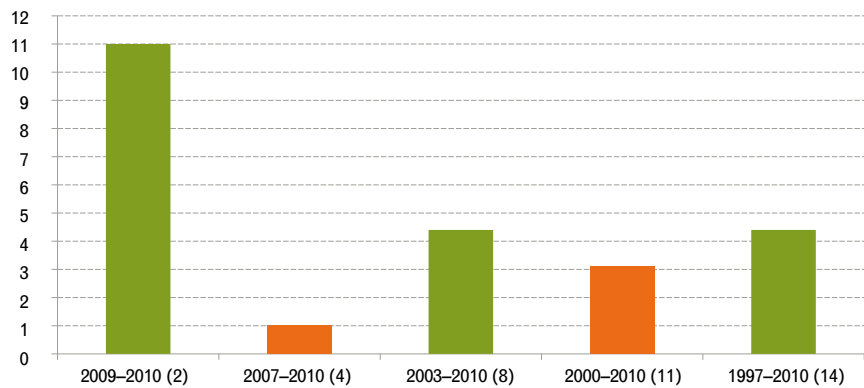
Reijo Vanne
johtaja
Työeläkevakuuttajat TELA

Seitsemän lihavaa ja seitsemän laihaa?

Yksityisalojen työeläkevaroja on voitu sijoittaa tuottohakisesti ja siten kohtuullista riskiä ottaen vuodesta 1997 alkaen. Vuoden 2010 loppuun mennessä on kulunut siis neljätoista vuotta uuden aikakauden alusta.

Onko eletty seitsemän lihavaa ja seitsemän laihaa vuotta? Ei ole, sillä hyviä tuottovuosia on yhdeksän ja huonoja viisi, jos hyvän tuottovuoden merkki on se, että sijoitusten reaali tuotto on ollut vähintään neljä prosenttia.

Yksityisalojen työeläkesijoitusten reaalin keskituotto prosentteina vuodessa laskennan aloitusvuoden mukaan.

vihreä = aloitusvuosi osuu hyvälle jaksolle
punainen = aloitusvuosi osuu huonolle jaksolle

Työeläkelaitosten avainlukuja vuodelta 2010

	Yhtiöt (TyEL, YEL)	Säätiöt (TyEL)	Kassat (TyEL, YEL)	MEK (MEL)	MELA (MYEL)	VK/ VER (VaEL)	Keva (KuEL)	KKR (KiEL)	Yhteensä
Vakuutetut (lkm)	1 759 224	24 839	35 540	7 523	80 897 (1)	165 000	495 000	17 062	2 585 085
Eläkkeensaajat (lkm) *	1 005 714	21 677	25 656	8 731	151 805	343 000	339 900	22 516	1 918 999
Tulot M€									
Maksutulo **	10 652,7	229,6	228,5	53,2	160,2	1 621,6	4 327,6	164,2	17 437,6
Sijoitustoiminnan nettotuotto kirjanpito-arvoin	3 566,3	221,5	295,5	59,1	2,6	543,5	3 105,8	59,3	7 853,6
Yhteensä	14 219,0	451,1	524,0	112,3	162,8	2 165,1	7 433,4	223,5	25 291,2
Kulut M€									
Eläkemeno / Maksetut eläkkeet ***	10 304,6	296,7	281,2	125,4	743,1 (2)	3 684,5	3 306,2	139,0	18 880,7
Kokonaisliikekulut ****	390,3	7,0	8,4	8,0	16,5	27,3	59,2	5,3	522,0
Yhteensä	10 694,9	303,7	289,6	133,4	759,6	3 711,8	3 365,4	144,3	19 402,7
Varat ja vastuut									
Vastuuvélka M€	75 411,4	2 334,5	2 303,5	648,2	35,8 (1, 3)	-	-	-	80 733,4
Sijoitusomaisuus M€ käypä arvo	85 194,6	2 631,7	2 692,0	760,2	159,9 (2)	13 937,0	28 778,5	957,1	135 111,0
Sijoitusjakauma %									
Kiinteistöt	12,6	9,4	26,6	30,5	16,7	2,0	7,6	12,9	10,7
Osakkeet*****	45,8	40,1	39,0	51,7	37,5	43,7	49,2	45,3	46,1
Korkosijoitukset	41,6	50,5	34,4	17,8	45,8	54,3	43,2	41,8	43,2
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Sijoitusten nettotuotto käypä arvo %	10,6	11,9	12,3	13,7	11,7	11,7	12,3	13,8	11,2
Sijoitusten tuotot käyvin arvoin M€	8 202,2	334,6	329,7	93,9	15,3	1 439,8	3 105,8	112,9	13 634,2
Toimintapääoma M€	19 416,4	805,4	801,1	225,1	-	-	-	-	-
Toimintapääoma ilman tasausvastuusta toimintapääomaan rinnastettavaa osaa M€	16 606,2	725,6	719,2	202,3	-	-	-	-	-
Vakavaraisuusaste %	28,8	42,1	40,8	41,0	-	-	-	-	-
Vakavaraisuusaste ilman väliaikaisia huojennuksia vuosille 2008-2012, %	23,6	36,4	35,2	35,4	-	-	-	-	-

* Eläkkeensaaja voi saada eläkettä useammasta eläkelaitoksesta
** Maksutuloon ei sisälly valtion budjetista kustannettavaa osuutta.
YEL:n osalta 105,3 M€, MYEL:n 500,9 M€, MEL:n 48,8 M€ ja VaEL:n 2 212,0 M€.
*** Sisältää TVR-maksun muiden kuin Kevan osalta (Kevalla maksutulossa)
**** Ei sisällä sijoitustoiminnan kuluja
***** Sisältää muut/vaihtoehtoiset sijoitukset

1) Sisältää myös apurahansaajat
2) Sisältää muutakin kuin MYEL:n
3) Vain MYEL:n osalta

Tässä hyvä ja paha erottuvat hämmästyttävän selvästi. Huonoimman ”hyvän” vuoden (1997) reaalityttö oli 6,3 ja parhaan ”huonon” vuoden (2007) tuotto 2,7 prosenttia.

Laihat ja lihavat vuodet ovat jakautuneet viiteen jaksoon. Vuodet 1997–1999, 2003–2006 ja 2009–2010 olivat lihaviin vuosien jaksot, vuodet 2000–2002 ja 2007–2008 taas laihoja tai hyvin laihoja aikoja.

Kuvioon on piirretty reaalisia vuotuisia keskituottoja aloitusvuodesta vuoteen 2010 asti siten, että vihreällä merkityissä aloitusvuosi on hyvän jakson alkuvuosi ja punaisella merkityissä huonon jakson alkuvuosi. Vaaka-akselilla on ilmoitettu laskentajakson alku- ja loppuvuosi ja suluisa laskennassa mukana olevien vuosien lukumäärä.

Keskituotot ovat geometrisia keskiarvoja, jo-

ten kunkin vuoden tuotolla on laskennassa yhtä suuri paino.

Hyvä tai huono aloitusvuosi näkyy

Jos laskenta aloitetaan hyvillä vuosilla, jokaisessa tapauksessa neljän prosentin keskituotto ylittyy, vaikka esimerkiksi 1997 alkavassa laskennassa myös kaksi huonoa tuottokautta ovat luonnollisesti mukana. Jos laskenta aloitetaan huonon jakson alusta, kummassakaan tapauksessa ei päästä lähellekään neljää prosenttia.

Mitä tämä tarkoittaa? Tuottohakuisten sijoitussääntöjen aikaa on toistaiseksi kulunut niin vähän, että laskennan aloitusvuoden valinta vaikuttaa dramaattisesti lopputulokseen.

Lienee syytä olla tyytyväinen siihen, että lihavat ja laihat vuodet eivät ole jakautuneet vain kahteen jaksoon, kuten alkuperäistekstissä, johon otsikko viittaa. Jos nimittäin viisi huonoa vuotta olisivat osuneet peräkkäin, keskimääräinen vuotuinen reaalityttö näiden viiden vuoden aikana olisi ollut -3,5 prosenttia. Vakavaraisuus olisi ollut koetuksella. Lienee myös syytä olla tyytyväinen siihen, että tosielämässä – eikä vain laskuharjoituksissa – voitiin aloittaa lihavilla vuosilla 1997–1999.

Reijo Vanne

Mitä työeläkevakuutusyhtiön tilinpäätös kertoo?

Työeläkevakuutusyhtiön lakiin kirjattuna tehtävänä on harjoittaa sosiaaliturvaan kuuluvaa työntekijän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisen lakisääteisen eläketurvan toimeenpanoa tai tätä tarkoitusta varten kertyvien varojen hoitoa vakuutusten käsittämät edut turvaavalla tavalla.

Vaikka virke onkin kapulakieltä, se kannattaa jaksaa lukea loppuun asti. Se kertoo ytimekkäästi työeläkevakuutusyhtiön tehtävän, joka merkittäväällä tavalla erottaa sen muista yrityskentän toimijoista.

Esimerkiksi tavallisen osakeyhtiön laissa mainittu tarkoitus on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, mikä on hyvin kaukana työeläkevakuutusyhtiön tarkoituksesta.

Erityislaatu heijastuu tilinpäätöksen sisältöön

Tehtävän erityislaatuisuus heijastuu työeläkevakuutusyhtiön tilinpäätökseen sisältöön. Esimerkiksi työeläkevakuutusyhtiön tilikauden voitto on varoihin nähden minimaalinen. Täten normaalisti tavalla laskettu sijoitetun pääoman tuottoprosentti, voiton suhde sijoitettuun pääomaan, antaisi varsin lohduttoman kuvan työeläkevakuutusyhtiön toiminnasta.

Myös omavaraisuusaste (oman pääoman suhde koko pääomaan) ja suhteellinen velkaantuneisuus (velan suhde liikevaihtoon) olisivat

normaalitarkastelussa hyvinkin huolestuttavia.

Tilinpäätöksen peruseriaate on silti sama: sen tulee antaa oikea ja riittävä kuva yrityksen toiminnasta ja taloudellisesta tilanteesta. Ja myöskään työeläkevakuutusyhtiön tapauksessa ei kannata tuijottaa yhden vuoden lukuja, vaan katsoa tilannetta pitkällä aikavälillä ja kiinnittää huomioita muutoksiin.

Jatkossa käsitellään erityisesti työeläkevakuutusyhtiön tuloksen muodostumista ja muita tämän liitteen taulukoissa esitettyjä tunnuslukuja.

Mitkä asiat tulokseen vaikuttavat...

Yleensä tuloslaskelman viimeinen rivi kertoo tilikauden tuloksen. Työeläkevakuutusyhtiöllä asia ei ole näin.

Näkyvä ylijäämä määräytyy laskuperusteiden mukaan, mutta todellisen tilikauden (kirjanpidollisen) tuloksen kertovat pitkälti siirrot vastuuvelan puskureihin, osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen ja tasoitustasvuuteen.

Osittamaton lisävakuutusvastuu on vastuuvelan osa, jonka tarkoituksena on puskuroida sijoitustoiminnan heilahteluja. Täten on luonnollista, että siirrot osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen muodostuvat suurelta osin sijoitustoiminnan kirjanpidollisesta yli- tai alituotosta suhteessa vastuuvälalta vaadittavaan tuottovaatimukseen.

Toinen siirron lähde on vakuutusmaksuun sisältyvästä hoitokustannusosasta kertynyt yli- tai

STM:n vakuutusosaston ylimatemaatikko Mikko Kuusela paneutuu artikkelissaan siihen, miten työeläkevakuutusyhtiöiden erityislaatu heijastuu niiden tilinpäätöksiin.

alijäämä, hoitokustannustulos, mutta se on suuruudeltaan huomattavasti pienempi.

Tilikauden tulosta analysoitaessa esitetään myös vakuutusliikkeen tulos. Tämän tulosta eliminoituu siirrolla tasoitustasoon, joka on puolestaan vakuutusliikkeen puskurointiin erikoistunut vastuuelan osa. Vakuutusliikkeen tulos on suuruusluokaltaan yleensä merkittävästi pienempi kuin sijoitustoiminnan nettotulos.

...ja mitkä ei niinkään

Työeläkevakuutusyhtiöiden vakuutusmaksutulo ovat valtavia. Vuonna 2010 ne olivat yhteensä noin 10,7 miljardia euroa. Suurin osa tästä summasta on kuitenkin käyttötarkoitukseltaan sidottua, ja saatua tuloa vastaa tuloslaskelmalla kuluerä. Vain muutama prosentti tulosta jää vapaasti käytettäväksi liikekulujen kattamiseen. Tällä on toki vaikutusta tosiasialliseen tulokseen (ks. edellä mainittu hoitokustannustulos), mutta vaikutus on paljon vähäisempää kuin vakuutusmaksutulon volyymin voisi arvata.

Vuosittainen eläkemeno on samaa kokoluokkaa vakuutusmaksutulon kanssa. Eläkemenolla on kuitenkin vielä vähemmän vaikutusta tulokseen.

Suurin osa eläkemenosta on yhteisesti kustannettavaa, ja sitä varten kerätään rahaa vuosittain vakuutusmaksuilla. Tai sama toisin päin, suurin osa vakuutusmaksutulosta ohjautuu kyseisenä vuonna maksettavien eläkkeiden maksuun.

Nämä kaksi, yhteisesti kustannettava eläkemeno ja vakuutusmaksutulosta tätä varten kerätty raha, eliminoivat toisensa tuloslaskelmalla.

Eläkkeissä on usein myös rahastoitua osaa, joka maksetaan tätä varten kerätyistä eläkevaroista eli vastuuelasta. Tulosta ei tässä tapauksessa ole, sillä maksetut rahastoidut eläkkeet vähentävät vastuuelkaa. Tuloslaskelmalla maksetut rahastoidut eläkkeet ovat kuluja, mutta vastaavasti toinen kuluerä, vastuuelan kasvu, pienenee. Koska maksutulo ja eläkkeet eivät käytännössä kuitenkaan toteudu ennakoitusti, syntyy edellä mainittua vakuutusliikkeen tulosta.

Toimintapääoma ja vakavaraisuus

Toimintapääomalla tarkoitetaan määrää, jolla työeläkevakuutusyhtiön varat ylittävät sen velat. Toimintapääoma muodostuu pääosin kahdesta erästä, edellä mainitusta osittamattomasta lisävakuutusvastuusta ja arvostuseroista. Jälkimmäisellä tarkoitetaan sijoitusomaisuuden käyppien arvojen ja taseella olevien kirjanpitoarvojen erotusta.

Käytännössä sijoitusomaisuus on siis arvoitettu käyvin arvoin toimintapääomalaskelmalla. Vaikka osittamaton lisävakuutusvastuu on vastuuelan osa, se lasketaan tässä katsannossa varoihin

eikä velkoihin johtuen sen sijoitusheilahteluja puskuroivasta käyttötarkoituksesta.

Vakavaraisuus kertoo työeläkevakuutusyhtiön kyvystä selviytyä vastuuelkaan liittyvistä velvoitteistaan pitkällä aikavälillä. Yleisesti käytetään kahta eri mittaria, vakavaraisuusastetta ja vakavaraisuusasmaa.

Vakavaraisuusaste on riskeistä riippumaton suure, joka kertoo puskurin koon suhteessa puskuroitavaan vastuuseen. Vakavaraisuusasma, eli toimintapääoman ja vakavaraisuusrajan osamäärä, taas suhteuttaa puskurin sijoitussalkun riskillisyyteen.

Jos näillä kahdella tunnusluvulla haluaa saada nopeasti kuvan työeläkevakuutusyhtiön sijoitusriskistä, voi laskea vakavaraisuusasteen ja vakavaraisuusasmaan suhteen. Tuloksena on nimittäin vakavaraisuusrajaprocentti, joka on sitä suurempi mitä riskillisempi salkku on.

Hyvitysten jakaminen ja sijoitustuotot

Työeläkevakuutusyhtiöt voivat kilpailla lähinnä palvelun laadulla ja sen hinnalla. Tuotteella sinälään on vaikea kilpailla, koska se on kaikilla sama.

Hinta konkretisoituu työeläkevakuutusyhtiön jakamiin asiakashyvityksiin. Hyvitysten maksimimäärään vaikuttaa toimintapääoman määrä sekä hoitokustannustulos.

Teknisesti asiakashyvitykset jaetaan vakuutusentoutajille ositettuna lisävakuutusvastuuseen, josta ne käytetään seuraavan vuoden vakuutusmaksujen hyväksi, ellei toisin ole sovittu.

Sijoitustoiminnalla ja sen onnistumisella on keskeinen rooli nykyisenkaltaisessa työeläkejärjestelmässä. Se on myös merkittävin yksittäisen työeläkevakuutusyhtiön tosiasialliseen tulokseen vaikuttava tekijä.

On kuitenkin syytä huomata, että kirjanpidossa näkyvä sijoitustoiminnan tilikauden tulos voi antaa harhaanjohtavan kuvan sijoitustoiminnan onnistumisesta. Kuvitellaan, että kahdella työeläkevakuutusyhtiöllä on täsmälleen samanlainen osakesijoitus. Aikojen saatossa osakkeen arvo nousee ja eräänä vuonna toinen yhtiö päättää myydä sijoituksen. Tällä yhtiöllä hankintahinnan ja myyntihinnan välinen arvostusero tuloutuu tuloslaskelmalle, toisella yhtiöllä se jää edelleen taseeseen (ja tuloksen) ulkopuolelle arvostuseroihin.

Tämän vuoksi sijoitustoiminnan kirjapidollinen tulos ei anna luotettavaa kuvaa sijoitustoiminnan onnistumisesta, vaan huomio pitää kiinnittää vain sijoitustoiminnan tulokseen käyvin arvoin.

Eläkesäätiöillä ja -kassoilla eroavaisuuksia

Työeläketurva voi olla järjestetty myös eläkesäätiössä tai -kassassa. Myös näillä eläkelaitosmuodoil-

la tilinpäätös noudattelee pääpiirteissään edellä mainittuja periaatteita. Muutamia tärkeitä eroja kuitenkin on. Eläkesäätiö tai -kassa, tai tarkemmin osakkaana oleva työnantaja, voi melko vapaasti vaihdella vuosittain maksun määrää. Tämä on mahdollista, koska lisävakuutusvastuun käyttö on vapaampaa.

Maksutasoa ja lisävakuutusvastuuta muuttamalla tuloksen viimeiselle riville jää useimmiten pyöreä nolla. Koska työnantaja voi vaikuttaa maksumäärään itse, ei hyvitysjärjestelmälle ole tarvetta.

Uudistuksia

Kuten mainittua, työeläkevakuutusyhtiön sijoitustoiminnan tulosta kannattaa tarkastella vain käyvin arvoin.

Tällä hetkellä selvittelenkin, voitaisiinko työeläkealalla siirtyä käyttämään sijoitusten osalta käyppiä arvoja kirjanpidossa. Tavoitteena on lisäksi poistaa ongelmia, joita syntyy kirjanpidon ja verotuksen välisistä jaksotuseroista.

Toimintapääomaan ja vakavaraisuuteen on myös suunnitteilla muutoksia. Toimintapääoma ja tasoitustasoo on tarkoitus yhdistää yhdeksi puskuriksi, vakavaraisuuspääomaksi. Tämä tehostaisi puskureiden käyttöä, sillä sijoitus- ja vakuutuslaksella on melko vähäinen korrelaatio.

Yhteisen puskurin vakavaraisuusraja asetuisi siis alemmalle tasolle kuin näiden kahden puskurin rajojen summa.

Myös koko vakavaraisuusmekanismia ollaan uudistamassa kokonaisuudessaan.

Lisäksi selvittelen työeläkelaitosten valvontaja hallintokäytäntöjä erityisesti riskienhallinnan osalta ja koko alan poikkeusoloihin varautumista.

Nämä ehdotetut uudistukset pohjautuvat toukokuussa 2009 alkaneeseen selvitystyöhön, josta julkaistiin loppuraportit maaliskuussa 2010. Raporteissa ehdotetuista uudistuksista osa on jo toteutettu.

Tänä keväänä maaliskuussa sosiaali- ja terveysministeriö asetti työryhmän ja tälle kolme alaryhmää jatkamaan työtä. Työryhmien toimikausi loppuu 31.3.2013, mutta toivottavasti osa uudistuksista pystytään toteuttamaan jo tämän vuoden puolella.

*Mikko Kuusela
ylimatemaatikko
sosiaali- ja terveysministeriö*

Työeläkevakuutusyhtiöiden tilinpäätöslukuja vuodelta 2010

Varma	Ilmarinen	Eläke-Tapiola	Eläke-Fennia	Etera	Eläke-Veritas	Pensions-Alandia	Yhteensä
2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010

Muutosprosentti kertoo muutoksen edellisvuoteen 2009 verrattuna.

VAKUUTETUT (lkm)																
TyEL 1)	488 300	2,8 %	501 000	6,1 %	217 997	-1,6 %	181 520	2,6 %	112 000	0,0 %	56 635	3,0 %	9 798	5,9 %	1 567 250	3,0 %
YEL	38 400	0,3 %	53 660	2,7 %	47 285	-2,0 %	34 720	3,4 %	5 000	31,3 %	11 727	-5,0 %	1 182	-1,2 %	191 974	1,2 %
Yhteensä	526 700	2,7 %	554 660	5,8 %	265 282	-1,7 %	216 240	2,7 %	117 000	1,0 %	68 362	1,5 %	10 980	5,1 %	1 759 224	2,8 %
ELÄKKEENSAAJAT (lkm)																
Yhteensä	326 900	1,2 %	295 827	4,5 %	117 955	2,7 %	82 980	1,7 %	152 200	-1,4 %	26 141	3,6 %	3 711	4,1 %	1 005 714	2,0 %
TULOT (milj. €)																
Vakuutusmaksutulo																
TyEL-maksutulo	3 586,8	10,1 %	3 178,4	6,6 %	1 248,5	2,5 %	990,1	2,0 %	558,6	5,7 %	331,1	2,7 %	29,3	10,6 %	9 922,9	6,6 %
YEL-maksutulo	148,5	3,8 %	231,2	6,2 %	177,2	4,1 %	136,2	8,4 %	11,0	27,4 %	49,2	0,5 %	3,1	3,3 %	756,4	5,5 %
Jälleenvakuutus ym.	-0,1	50,0 %	-26,4	-62,9 %	0,0		0,0		0,0		0,0		0,0		-26,5	-61,5 %
Yhteensä	3 735,2	9,9 %	3 383,2	6,3 %	1 425,7	2,7 %	1 126,2	2,7 %	569,6	6,0 %	380,4	2,4 %	32,4	9,8 %	10 652,7	6,5 %
Sijoitustoiminnan nettotuotto kirja-arvoin	1 134,0	54,2 %	1 206,6	38,1 %	402,2	17,8 %	395,9	-24,7 %	277,0	1,8 %	134,6	-8,5 %	16,0	-92,8 %	3 566,3	36,8 %
Yhteensä	4 869,2	-17,1 %	4 589,8	10,6 %	1 827,9	-2,6 %	1 522,1	7,7 %	846,6	-3,3 %	515,0	3,9 %	48,4	28,1 %	14 219,0	-9,2 %
LUOTTOTAPPIOT (milj. €)																
Yhteensä	15,4	-16,3 %	13,8	-7,0 %	11,5	-15,9 %	7,8	-23,7 %	6,2	-52,1 %	4,6	13,0 %	0,0	-89,7 %	59,3	-20,0 %
ELÄKEMENO (milj. €)																
TyEL	3 753,0	10,2 %	3 016,3	8,2 %	974,8	6,6 %	745,4	6,8 %	997,5	2,4 %	231,3	9,1 %	16,4	9,3 %	9 734,7	8,1 %
YEL	208,5	4,1 %	274,2	8,1 %	214,8	9,2 %	116,4	6,2 %	0,8	117,2 %	44,1	7,8 %	3,1	3,8 %	861,9	7,1 %
Yhteensä	3 961,4	9,8 %	3 290,5	8,2 %	1 189,6	7,1 %	861,8	6,8 %	998,3	2,4 %	275,4	8,9 %	19,5	8,4 %	10 596,6	8,0 %
Vastuunjako	-308,4	-9,4 %	-23,0	-237,4 %	144,2	-4,1 %	169,8	-1,4 %	-343,8	5,1 %	60,7	-5,7 %	8,5	15,2 %	-292,0	14,0 %
Yhteensä	3 653,1	11,8 %	3 267,5	6,8 %	1 333,8	5,7 %	1 031,7	5,3 %	654,5	1,0 %	336,0	5,9 %	28,0	10,4 %	10 304,6	7,8 %
KOKONAISLIIKEKULUT (milj. €)																
Hankinta	12,3	-0,8 %	15,1	30,9 %	11,8	1,9 %	9,6	8,3 %	8,4	13,4 %	3,0	15,0 %	0,2	-23,0 %	60,4	10,7 %
Hoito	41,8	-9,5 %	31,3	-4,5 %	20,4	-6,5 %	11,7	3,2 %	11,5	-23,1 %	5,5	-4,4 %	0,3	55,9 %	122,5	-7,9 %
Hallinto	14,4	5,1 %	16,3	3,9 %	10,3	8,7 %	5,7	-2,8 %	5,0	3,3 %	3,1	-8,0 %	0,8	40,3 %	55,7	3,9 %
Lakisääteiset maksut	14,4	4,9 %	13,2	2,3 %	5,5	-2,2 %	4,3	-2,7 %	2,2	-3,1 %	1,5	-1,2 %			41,1	1,6 %
Yhteensä	82,9	-3,6 %	75,9	4,1 %	48,0	-1,0 %	31,4	2,7 %	27,1	-8,0 %	13,2	-1,1 %	1,2	29,9 %	279,6	-0,7 %
Korvaus	25,1	20,5 %	28,2	8,2 %	9,4	8,1 %	12,4	2,3 %	11,3	4,7 %	3,6	32,6 %	0,3	38,2 %	90,4	10,9 %
Työkivyn ylläpito	6,0	53,9 %	7,4	6,9 %	2,2	24,0 %	1,8	27,5 %	0,9	48,4 %	0,4	-8,4 %	0,0		18,7	24,2 %
Sijoitustoiminta	17,9	12,8 %	15,4	9,2 %	7,5	18,0 %	8,4	11,1 %	6,4	0,1 %	4,2	19,0 %	0,7	-7,5 %	60,6	10,9 %
Muut	0,0		1,1	-17,3 %	0,3	5,9 %	0,0		0,0		0,0		0,0		1,5	-12,8 %
Yhteensä	132,0	4,3 %	128,0	5,5 %	67,5	2,7 %	54,0	4,5 %	45,8	-3,2 %	21,4	6,8 %	2,2	15,5 %	450,9	3,8 %
Kokonaisliikekulut, % vakuutusmaksutulosta	3,5	-5,1 %	3,8	-0,7 %	4,7	0,0 %	4,8	1,7 %	8,0	-8,7 %	5,6	4,3 %	6,8	5,2 %	4,2	-2,5 %
HK-osalla katetut kulut, % hoitokustannustulosta	72,6	-9,7 %	74,5	-1,8 %	81,6	-2,9 %	76,9	-0,6 %	95,3	-3,1 %	87,4	1,8 %	73,4	17,0 %	77,6	-4,4 %
KOKONAISLIIKEKULUJEN JAKAUMA (%)																
Hankinta	9	-4,1 %	12	24,1 %	18	-0,9 %	18	3,7 %	18	17,2 %	14	7,7 %	7	-33,4 %	13	6,7 %
Hoito	32	-13,2 %	24	-9,5 %	30	-9,0 %	22	-1,2 %	25	-20,5 %	26	-10,5 %	13	35,0 %	27	-11,2 %
Hallinto	11	0,8 %	13	-1,5 %	15	5,8 %	11	-6,9 %	11	6,7 %	15	-13,9 %	35	21,4 %	12	0,1 %
Lakisääteiset maksut	11	0,6 %	10	-3,1 %	8	-4,8 %	8	-6,9 %	5	0,1 %	7	-7,5 %	0		9	-2,1 %
Yhteensä	63	-7,5 %	59	-1,3 %	71	-3,7 %	58	-1,7 %	59	-4,9 %	62	-7,4 %	55	12,5 %	62	-4,3 %
Korvaus	19	15,6 %	22	2,5 %	14	5,2 %	23	-2,1 %	25	8,2 %	17	24,2 %	12	19,6 %	20	6,9 %
Kuntoutus	5	47,6 %	6	1,3 %	3	20,8 %	3	22,0 %	2	53,3 %	2	-14,2 %	0		4	19,7 %
Sijoitustoiminta	14	8,2 %	12	3,5 %	11	14,9 %	16	6,3 %	14	3,5 %	19	11,5 %	33	-20,0 %	13	6,9 %
Muut	0		1	-21,6 %	1	3,1 %	0		0		0		0		0	-16,0 %
Yhteensä	100		100		100		100		100		100		100		100	
VASTUUVELKA (milj. €)																
Yhteensä	29 088,8	4,7 %	24 657,4	9,1 %	8 219,1	5,5 %	6 200,7	7,5 %	5 163,2	2,9 %	1 882,7	9,3 %	199,6	10,4 %	75 411,4	6,4 %

Varma	Ilmarinen	Eläke-Tapiola	Eläke-Fennia	Etera	Eläke-Veritas	Pensions-Alandia	Yhteensä
2010	muutos, %	2010	muutos, %	2010	muutos, %	2010	muutos, %

SIJOITUSOMAISUUS (käypä arvo, milj. €)

Kiinteistöt	4 646,1	2,8 %	3 028,4	17,5 %	1 078,0	7,6 %	799,4	6,0 %	769,0	-2,0 %	354,0	-4,9 %	29,5	44,6 %	10 704,4	6,7 %
Osakkeet	16 703,2	50,9 %	13 425,0	36,2 %	3 419,7	48,4 %	2 335,2	29,5 %	2 199,0	42,7 %	852,0	78,8 %	82,1	37,4 %	39 016,2	43,9 %
Rahoitusmarkkinavälineet (jvk ml.)	8 175,7	-24,8 %	8 530,4	-10,5 %	4 491,6	-5,6 %	3 173,7	1,9 %	1 967,0	-15,8 %	844,6	-12,3 %	122,3	2,4 %	27 305,4	-13,8 %
Lainat	3 678,8	5,8 %	3 137,8	-2,3 %	388,9	-4,6 %	453,6	-7,9 %	486,0	-6,4 %	35,4	-22,7 %	1,9	-73,6 %	8 182,4	0,3 %
Muut Sijoitukset	-13,9		0,0		0,0		0,0		0,0		0,0		0,0		-13,9	-130,2 %
Yhteensä	33 189,9	10,9 %	28 121,7	11,7 %	9 378,2	10,7 %	6 761,9	9,7 %	5 420,0	3,7 %	2 086,0	12,3 %	236,0	14,0 %	85 194,6	10,6 %

SIJOITUSJAKAUMA (%)

Kiinteistöt	14	-7,3 %	11	5,2 %	11	-2,8 %	12	-3,4 %	14	-5,5 %	17	-15,3 %	13	26,9 %	13	-3,5 %
Osakkeet	50	36,1 %	48	22,0 %	36	34,1 %	35	18,1 %	41	37,6 %	41	59,2 %	35	20,5 %	46	30,1 %
Rahoitusmarkkinavälineet (jvk ml.)	25	-32,2 %	30	-19,9 %	48	-14,7 %	47	-7,1 %	36	-18,8 %	40	-21,9 %	52	-10,1 %	32	-22,1 %
Lainat	11	-4,6 %	11	-12,5 %	4	-13,8 %	7	-16,0 %	9	-9,7 %	2	-31,2 %	1	-76,9 %	10	-9,3 %
Yhteensä	100		100		100		100		100		100		100		100	

SIJOITUSTEN TUOTTO KÄYVILLE ARVOILLE (%)

Yhteensä	11,0	22,0 %	10,8	31,6 %	10,8	20,0 %	10,0	1,0 %	8,0	22,3 %	11,5	-6,5 %	11,4	26,9 %	10,6	23,4 %
-----------------	-------------	---------------	-------------	---------------	-------------	---------------	-------------	--------------	------------	---------------	-------------	---------------	-------------	---------------	-------------	---------------

TILIKAUDEN TULOS (milj. €) ²⁾

Vakuutusliike	145,1	11,6	96,4	-22,5	38,6	-17,9	24,7	-20,9	19,0	-11,0	16,5	-3,0	2,5	-0,2	342,8	-63,9
Sijoitustoiminta	1 874,0	2 151,1	1 578,1	2 175,2	525,0	591,2	307,8	246,4	151,0	220,0	124,6	89,4	16,5	20,3	4 577,0	5 493,6
Hoitokustannus	35,4	22,7	31,6	27,7	11,8	9,7	11,8	11,2	1,8	0,6	2,2	2,4	0,5	0,7	95,1	75,0
Yhteensä	2 054,4	2 185,3	1 706,2	2 180,4	575,4	583,1	344,3	236,7	171,8	209,6	143,2	88,8	19,5	20,8	5 014,8	5 504,7

% TyEL-vakuutusmaksutulosta	57,3	67,1	53,7	73,1	46,1	47,9	34,8	24,4	30,8	39,6	43,2	27,5	66,6	78,5	50,5	59,2
% vastuuvälästä	7,1	7,9	6,9	9,6	7,0	7,5	5,6	4,1	3,3	4,2	7,6	5,2	9,8	11,5	6,6	7,8
Sijoitustoiminnan tuotot käyvin arvoin	3 277,8	3 551,1	2 738,8	3 410,4	915,5	1 016,0	620,7	570,9	410,0	494,0	214,4	181,6	25,0	29,0	8 202,2	9 253,0
Vastuuvälän tuottovaatimus	-1 403,9	-1 400,1	-1 160,7	-1 235,3	-390,6	-424,8	-312,9	-324,5	-259,0	-274,0	-89,8	-92,2	-8,5	-8,7	-3 625,4	-3 759,6
Yhteensä	1 874,0	2 151,0	1 578,1	2 175,1	524,9	591,2	307,8	246,4	150,0	219,0	124,6	89,4	16,5	20,3	4 576,8	5 493,4

SIIRTO ASIAKASHYVITYKSIIN (milj. €) ^{2) 3)}

Yhteensä	89,0	61,0	71,0	52,0	25,3	18,6	15,9	12,1	9,0	7,0	5,2	3,9	1,9	1,6	217,3	156,2
% TyEL-palkkasummasta	0,5	0,4	0,5	0,4	0,4	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,7	0,6	0,5	0,4
% TyEL-vakuutusmaksusta	2,5	1,9	2,2	1,7	2,0	1,5	1,6	1,2	1,6	1,3	1,6	1,2	3,4	3,1	2,2	1,7

TOIMINTAPÄÄOMA JA MUU VAKAVARAISUUS (milj. €)

Oma pääoma	88,8	4,0 %	101,4	3,6 %	55,5	3,9 %	33,9	3,8 %	43,4	4,1 %	19,7	0,5 %	0,8	5,0 %	343,6	3,6 %
Tilinpäätössiirtojen kertymä	0,0		2,4	-69,3 %	0,0		0,2	48,2 %	0,0		1,9	-0,5 %	0,0		4,5	-55,0 %
Arvostuserot	4 481,3	91,7 %	4 006,7	61,9 %	1 287,3	67,8 %	734,2	44,1 %	473,4	39,0 %	241,6	49,3 %	37,4	31,6 %	11 262,0	70,1 %
Osittamaton lisävakuutusvastuu	2 309,4	-11,6 %	1 552,9	6,8 %	537,6	-1,9 %	218,7	55,3 %	282,4	4,2 %	127,7	47,0 %	28,9	32,3 %	5 057,6	-1,5 %
Muut	-37,1	-56,0 %	-8,6	-200,3 %	-10,6	4,7 %	-0,1	40,6 %	-3,1		-1,9	6,6 %	-0,0	-9,2 %	-61,4	-53,8 %
Tasausvastuusta toimintapääomaan rinnastettava osa	1 070,5	6,4 %	923,4	9,2 %	305,4	6,0 %	238,7	6,3 %	195,2	2,8 %	70,1	7,4 %	6,8	7,3 %	2 810,2	7,0 %
Toimintapääoma yhteensä	7 912,9	31,5 %	6 578,2	34,9 %	2 175,4	32,2 %	1 225,6	35,1 %	991,4	17,6 %	459,1	37,6 %	73,9	28,8 %	19 416,4	32,3 %
Vakavaraisuusaste, %	30,8	23,7 %	29,7	23,8 %	29,6	24,9 %	21,4	27,4 %	21,2	14,6 %	27,3	28,2 %	45,1	19,9 %	28,8	23,8 %
Toimintapääoma/vakavaraisuusraja	2,3	-17,9 %	2,6	-4,8 %	3,0	0,0 %	2,8	3,7 %	2,4	4,3 %	2,4	-20,0 %	4,1	-12,8 %	2,5	-9,5 %
Tasausvastuu	1 158,3	14,0 %	1 067,9	9,9 %	322,8	13,6 %	261,0	10,3 %	624,8	1,2 %	130,1	13,9 %	13,8	15,5 %	3 578,8	10,0 %
Ositettu lisävakuutusvastuu	89,0	45,9 %	71,0	36,5 %	25,3	36,0 %	15,9	31,4 %	9,2	29,1 %	5,2	32,0 %	1,0	157,0 %	216,5	39,6 %
Toimintapääoma ilman tasausvastuusta toimintapääomaan rinnastettavaa osaa	6 842,4	36,6 %	5 654,8	40,3 %	1 869,9	37,7 %	986,8	44,5 %	796,2	21,8 %	389,0	45,0 %	67,1	31,5 %	16 606,2	37,7 %
Vakavaraisuusaste ilman väliaikaisia huojennuksia vuosille 2008-2012, %	25,6	28,4 %	24,5	28,7 %	24,4	30,1 %	16,5	36,3 %	16,3	18,8 %	22,2	35,0 %	39,3	22,4 %	23,6	28,9 %

HENKILÖSTÖ (Ikm)

Yhteensä	601	-2,3 %	545	1,7 %	198	2,6 %	253	0,8 %	292	-10,7 %	132	0,0 %	3	0,0 %	2 024	-1,6 %
-----------------	------------	---------------	------------	--------------	------------	--------------	------------	--------------	------------	----------------	------------	--------------	----------	--------------	--------------	---------------

1) Luku kertoo TyEL-vakuutettujen lukumäärän vuoden 2010 lopussa. Poikkeavan kannan takia Eteran tilinpäätöksessään ilmoittama luku (212 000) sisältää myös vuoden aikana lyhytaikaisessa työsuhteessa olleet vakuutetut.

2) Tilikauden tulos ja siirto asiakashyvityksiin -osioissa vertailulukuna on käytetty muutosprosentin sijasta vuoden 2009 vastaavaa lukua.

3) Pensions-Alandian asiakashyvityssiirtoon sisältyy muista poiketen myös siirtoa vakuutusliikkeestä (VA2).

Liitteen asiantuntijat

Tilinpäätöslitteen toimituskunnassa kirjoittajina ja taulukkokofaktan tuottajina ovat johtaja **Reijo Vanne** (kuvassa vas.) Työeläkevakuuttajat TELAs-ta, ylimatemaatikko **Mikko Kuusela** sosiaali- ja

terveysministeriöstä, laskentapäällikkö **Martti Rouvala** Ilmarisesta sekä Eläketurvakeskuksesta vastuunjaon asiantuntija **Eeva Puuperä**.

*Kuvat: Karoliina Paatos
Toimitus: Anne Iivonen*

SANASTOA

ARVOSTUSERO

Omaisuuksien käyvän arvon ja kirjanpitoarvon välinen ero.

ASIAKASHYVITYS

Työeläkevakuutusmaksuun jaettava hyvitys, joka huomioidaan vakuutusmaksujen alennuksena. Asiakashyvitys jaetaan ositetusta lisävakuutusvastuusta.

HOITOKUSTANNUSOSA

Vakuutusmaksuun sisältyvä osa, joka on tarkoitettu yhtiön liikekulujen kattamiseen.

NIMELLISTUOTTO

Työeläkevarojen korkoina, osinkoina ja vuokratms. saadut kassatulot sekä sijoituskohteiden arvonnousut ja -laskut prosentteina sitoutuneesta pääomasta, vrt. reaalityttö.

OSITTAMATON LISÄVAKUUTUSVASTUU

Osittamaton lisävakuutusvastuu on vastuuvelan osa, jonka tarkoituksena on puskuroida sijoitus-toiminnan heilahteluja. Vakavaraisuustarkastelussa se on osana toimintapääomaa.

REAALITUOTTO

Työeläkevarojen nimellistuotto prosentti samanaikaisen kuluttajahintojen muutosprosentin mukaan vähennettynä.

TASOITUSVASTUU

Tasointivastuu on vakuutusliikkeen tuloksista kerätty puskuuri, jolla varaudutaan niihin vuosiin, jolloin myönnetään keskimääräistä enemmän uusia eläkkeitä.

TOIMINTAPÄÄOMA

Toimintapääomalla tarkoitetaan yhtiön käypiin arvoihin arvostettujen varojen ja vastuiden ero-

tusta. Toimintapääoma on tarkoitettu sijoitustoiminnan riskien tasaamiseen.

VAKAVARAISUUSASTE

Vakavaraisuusaste lasketaan jakamalla toimintapääoma vakavaraisuuden laskennassa käytetyllä vastuuvellalla.

VAKAVARAISUUSRAJA

Vakavaraisuusraja on yhtiön sijoituskannan rakenteen ja vastuuvelan määrän perusteella laskettu suure, jota suurempia heilahteluja ei sijoitusten arvoissa pitäisi voida yhden vuoden jaksolla sattua.

VAKUUTUSTEKNINEN VASTUUVELKA

Vakuutustekninen vastuuvelka on tilinpäätökseen kirjattu arvio yhtiöille tulevaisuudessa aiheutuvi- ta eläkemenosta siltä osin kuin ne on rahastoitu.